

Alexander Király
JUDr. Alexander Király, Pl. D. advokát
L. Poděště 1883/5
708 00 Ostrava – Poruba
Česká republika
Tel.: +420 603 970 220
kancel@akrka.cz

Ústavní soud ČR
Joštova 8
660 83 Brno

k č.j. Nejvyššího správního soudu **3 As 220/2014 - 17**

Stěžovatel: **Město Jistebnice,**
se sídlem Jistebnice, Náměstí 1
zastupovaná: JUDr. Alexandrem Királym, advokátem,
se sídlem Ostrava – Poruba, L. Poděště 1883

Účastník: **Nejvyšší správní soud,**
se sídlem Brno, Moravské náměstí 6

Vedlejší účastník: **Jana Maděrová,**

Věc: **ÚSTAVNÍ STÍŽNOST**

Tříkrát.
Přílohy dle textu.
Datovou schránkou.

I.

Návrhem podaným Krajskému soudu v Českých Budějovicích dne 28. července 2014 se vedlejší účastnice řízení o ústavní stížnosti domáhala zrušení části opatření obecné povahy, jímž byl vydán územní plán Města Jistebnice schválený usnesením zastupitelstva č. 99 ze dne 23. června 2011. Napadenému opatření obecné povahy vytýkala vadný postup při vydávání opatření spočívající v porušení předpisů od posuzování vlivů na životní prostředí, o ochraně zemědělského půdního fondu a o územním plánování a stavebním řádu. Správní řád měl být pak porušen v tom ohledu, že souhrnné stanovisko krajského úřadu ze dne 19. března 2009 je nepřezkoumatelné, nepřezkoumatelností trpí i rozhodnutí o námitkách.

Asistentka předsedkyně senátu Krajského soudu v Českých Budějovicích pod č.j. 10 A 89/2014 – 38 usnesením ze dne 11. srpna 2014 rozhodla tak, že vyzvala žalovaného (stěžovatele), aby se ve lhůtě 15 dnů písemně vyjádřil (ust. § 74 odst. 1 soudního řádu správního) k žalobě, která byla k usnesení připojena. Dále požádala o zaslání správního spisu ve stejné lhůtě, když vyjádření bylo třeba předložit ve dvou vyhotoveních. Proti tomuto usnesení nebyl opravný prostředek přípustný.

Stěžovateli bylo, po seznámení se s ust. § 74 odst. 1 soudního řádu správního, známo, že může vyjádřením napadat argumentaci žalobních námitek k opatření obecné povahy v celém rozsahu a navrhopvat zamítnutí žaloby. Tvrdil, že opatřením obecné povahy nebyla vedlejší účastnice (ve smyslu citovaných zákonů) zkrácena na svých právech, která ji přísluší, takovým způsobem, že to mělo za následek nezákonné opatření obecné povahy. Soudu dne 10. října 2014 sdělil, že uvedené odůvodní po přiznání osvobození od soudních poplatků v následujícím podání s jednotlivými body jeho vyjádření i závěrečným vyjadřovacím návrhem. Po zvážení celé věci požádal, aby jakožto odpůrce byl osvobozen od soudních poplatků. Návrh odůvodnil skutečností, že žaloba vedlejší účastnice čítá padesát devět stran právnického textu a stěžovatel neměl takové finanční prostředky, aby byl schopen hradit právní pomoc zástupce z řad advokátů. Poukázal v této souvislosti na skutečnost, že stěžovatel je doopravdy malou obcí, jejíž úřad (toho času) nedisponoval žádným zaměstnancem s dosaženým právnickým vzděláním. Nemá dostatek finančních prostředků ve svém rozpočtu k hrazení právní pomoci zástupci z řad advokátů, současně však nebyl schopen se k žalobnímu návrhu právně přiléhavě vyjádřit. Opakovaně jej postihují povodně, naposledy v loňském roce, když tato na odstraňování škod nákladná povodeň svou velikostí předčila i povodně v letech 2006, 2009, 2010 a 2012. Ke svým poměrům stěžovatel uvedl, že je u něj předpoklad, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků a aby mu byl ustanoven zástupce z řad advokátů. Není schopen platit soudní poplatky, respektive právní pomoc zástupce z řad advokátů, když poukázal na svůj (toho času) platný rozpočet. Stěžovatel nemá finanční prostředky k úhradě soudních poplatků, respektive právní pomoci zástupce z řad advokátů, domníval se jakožto odpůrce, že dokládá, že splňuje veškeré zákonné předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů se specializací na správní soudnictví. Současně stěžovatel soudu sdělil, že bylo-li by potřeba předložit ještě jakékoliv jiné dokumenty osvědčující majetkové poměry stěžovatele, je stěžovatel soudu k dispozici. Konečně navrhl, aby předseda senátu Krajského soudu v Českých Budějovicích rozhodl, že se odpůrce (stěžovatel) osvobozuje od soudních poplatků ve věci žaloby proti opatření obecné povahy a že se mu přiznává v této věci nárok na právní pomoc poskytovanou zástupcem bezplatně, přičemž se mu ustanovil zástupce z řad advokátů.

Žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy vedená u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 10 A 89/2014 byla zamítnuta usnesením ze dne 14. října 2014, vydaným pod č.j. 10 A 89/2014 – 136. Při rozhodování o osvobození od soudního poplatku soud aplikoval ust. § 138 občanského soudního řádu. Krajský soud zvážil rovněž skutečnost, že stěžovateli v průběhu řízení do té doby žádné výdaje či náklady nevznikly a do budoucna lze uvažovat toliko o nákladech právního zastoupení. Za této situace krajský soud neshledal důvod, pro který by stěžovatel měl být od soudních poplatků osvobozen.

Včas dne 29. října 2014 podanou kasační stížností napadl stěžovatel právě uvedené usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, jímž byla zamítnuta jeho žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy vedené u tohoto krajského soudu pod sp. zn. 10 A 89/2014. Concilium, rozsudkem, který nabyl právní moci dne 31. října 2014, krajský soud rozhodl o merituu věci tak, že opatření obecné povahy, jímž byl vydán územní plán Města Jistebnice schválený usnesením zastupitelstva č. 99 ze dne 23. června 2011, zrušil ke dni právní moci rozsudku.

Návrhovému bodu o porušení předpisů o posuzování vlivů na životní prostředí soud přisvědčil. Bylo-li vydáno stanovisko o tom, že vyhodnocení vlivů územního plánu na životní prostředí není zapotřebí požadovat podmíněčně, pak to podle soudu znamená, že pokud nebyl v plném rozsahu respektován požadavek stanovený orgánem ochrany zemědělského půdního fondu, bylo naopak nezbytné takové vyhodnocení provést.

Kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. října 2014, vydanému pod č.j. 10 A 89/2014 – 136, pak Nejvyšší správní soud odmítl, když Nejvyšší správní soud mohl o kasační stížnosti rozhodovat jedině tehdy, kdy řízení ve věci před krajským soudem stále probíhalo. Skončením řízení ve věci samé, pro které stěžovatel o ustanovení zástupce žádal, tak odpadl předmět řízení o této kasační stížnosti, neboť Nejvyšší správní soud již neměl o čem rozhodovat. Nejvyšší správní soud vyslovil, že v této věci bylo řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy pravomocně ukončeno dne 31. října 2014, což pro rozhodování o kasační stížnosti stěžovatele znamená (začalo po jejím podání dne 29. října 2014 znamenat) neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, neboť již není vedeno řízení, pro které odpůrce (stěžovatel) o ustanovení zástupce žádal.

II.

Faber est suae quique fortunae, stěžovateli je známo, že ve své judikatuře vztahující se k rozhodnutím o osvobození od placení soudních poplatků se Ústavní soud opakovaně vyjádřil tak, že zpravidla nemohou být předmětem ústavní ochrany, neboť samotný spor o osvobození od soudních poplatků, i když se jeho výsledek může dotknout některého z účastníků řízení, nedosahuje intenzity opodstatňující porušení základních práv a svobod. Rozhodnutí o splnění zákonem stanovených podmínek pro takové osvobození spadá zásadně do rozhodovací sféry obecných soudů, přičemž Ústavnímu soudu nepřísluší jejich závěry ohledně důvodnosti uplatněného nároku, k nimž tyto soudy dospěly ze skutkových tvrzení předložených stěžovatelem, přehodnocovat.

Případy, kdy Ústavní soud ústavní stížnost otevřel věcnému posouzení, jsou relativně výjimečné a týkají se buď specifických otázek [kupříkladu osvobození od soudního poplatku právnických osob - nálezy sp. zn. I. ÚS 13/98 ze dne 11. května 1999 (N 71/14 SbNU 107), sp.

zn. II. ÚS 13/98 ze dne 27. října 1998 (N 131/12 SbNU 245), sp. zn. IV. ÚS 13/98 ze dne 3. září 1998 (N 98/12 SbNU 45), anebo pak náleží sp. zn. IV. ÚS 3543/12 ze dne 27. února 2013 (N 33/68 SbNU 351)] nebo v nichž šlo "o svévolný výklad, např. nerespektování kogentní normy, anebo o interpretaci, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti".

Takovéto dotčení ve vazbě na rozhodnutí soudu ve věci osvobození od soudních poplatků by byla způsobilá založit toliko svévolná aplikace ust. § 36 odst. 3 a ust. § 35 odst. 8 soudního řádu správního, spočívající buď v absenci jakéhokoli odůvodnění, anebo obsahující odůvodnění vybočující v extrémní míře z rámce vymezeného principy spravedlnosti.

Právě taková situace v projednávané věci nastala.

III.

Podle ust. § 36 odst. 3 soudního řádu správního účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

Podle ust. § 35 odst. 8 soudního řádu správního, navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.

IV.

Dispozice ustanovení § 36 odst. 3 soudního řádu správního představuje možnost předsedy senátu - jsou-li proto dány důvody - osvobodit účastníka řízení (částečně či zcela) od povinnosti platit stanovený soudní poplatek.

Dispozice ustanovení § 35 odst. 8 soudního řádu správního představuje možnost předsedy senátu - jsou-li proto dány důvody - ustanovit účastníkovi zástupce (i zástupce z řad advokátů).

V každé posuzované věci obecný soud může ustanovovat účastníkovi zástupce jedině tehdy, že mu přiznal aspoň částečné osvobození od soudních poplatků; jinými slovy, přiznání aspoň částečného osvobození od soudních poplatků je condicio sine qua non pro ustanovení účastníkovi řízení zástupce.

Toto oprávnění soudu však nespočívá plně v diskreci rozhodujícího soudce, neboť musí být - jako každé jiné soudní rozhodnutí - vždy prosto jakýchkoli prvků libovůle a musí za všech okolností šetřit základní práva účastníků řízení.

V.

Krajský soud shora uvedenou zásadu zákazu libovůle porušil, neboť uplatnil na stěžovatele kritéria, jež z ust. § 36 odst. 3 a ust. § 35 odst. 8 soudního řádu správního nevyplývají, resp. ústavně konformním výkladem vyplývat nemohou, když následně účastník

řízení přijal postup tohoto soudu, podle kterého si stanovil jako podmínku vlastního kasačního přezkumu trvání řízení, z něhož kasační stížností napadené rozhodnutí vzešlo.

VI.

Účastník řízení se nesprávně zabýval otázkou splnění podmínek řízení. Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu ust. § 102 soudního řádu správního přípustná, jak účastník konstatoval již v usnesení svého rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. května 2014, vydaném pod č.j. 3 As 125/2012 – 43.

Toto usnesení pak nerozlišuje potenciální žadatele o výjimku z povinnosti hradit soudní poplatky jako podmínku postupu při uplatňování práva v soudně – správním procesu, resp. jako podmínku postupu při návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů, podle kritéria délky řízení vedeného před krajským soudem, ve kterém o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů žádal.

Kasační soud má naopak při posuzování opodstatněnosti kasačního návrhu směřujícímu proti nepřiznání osvobození od soudních poplatků či ustanovení zástupce z řad advokátů vycházet zásadně ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování krajského soudu, nikoliv tedy o kasační stížnosti rozhodovat dostatečně dlouho pro to, aby řízení v meritu věci vedené před krajským soudem skončilo rozsouzením, a pak následně – výhradně z tohoto důvodu – kasační stížnost odmítnout.

A capite ad calcem, účastník řízení se v případě stěžovatele výše uvedeným standardům konsolidovaného judikaturního výkladu přípustnosti kasační stížnosti zpronevěřil, jelikož nebral v potaz skutečnosti nutnosti buď do doby kasačního přezkoumání nepřiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů řízení vedené před krajským soudem přerušit anebo rozhodnout o kasační stížnosti dříve nežli řízení vedené před krajským soudem skončí rozsouzením.

Namísto toho účastník řízení založil své rozhodnutí na spekulaci vycházející z nemožnosti rozhodovat, zda měl být účastníkovi ustanoven zástupce pro řízení, které dříve nežli o této otázce sám rozhodl, již bylo ukončeno. Hypoteticky tak dal možností krajským soudům vyřídit věc dostatečně rychle po podání kasační stížnosti směřující proti jejich rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků či ustanovení zástupce z řad advokátů a tímto postupem stěžovateli znemožnit přístup k Nejvyššímu správnímu soudu, a tím i k řádné ochraně svých majetkových a spravedlnostních práv.

Dlužno dodat, že nyní napadené rozhodnutí účastníka řízení o odmítnutí kasační stížnosti stěžovatele vykazuje stejné vady s teoretickou analogickou možností, kdy by soud rozhodující v civilním řízení nepřiznal žalovanému osvobození od soudních poplatků či mu neustanovil zástupce z řad advokátů, žalovaný by proti takovému rozhodnutí brojil podáním odvolání, když následně by nalézací soud věc rozsoudil dříve, nežli by předložil spis odvolacímu soudu k rozhodnutí o odvolání proti jeho neosvobozujícímu či neustanovujícímu usnesení, a odvolací soud (nynější účastník řízení) by odvolání odmítl jen s odůvodněním, že *skončením řízení ve věci samé, pro které účastník o ustanovení zástupce žádal, tak odpadá předmět řízení o tomto odvolání, neboť soud již nemá o čem rozhodovat.*

O návrhu účastnice na zrušení opatření obecné povahy měl soud rozhodnout až poté, kdy by bylo rozhodnuto o kasační stížnosti směřující proti usnesení o zamítnutí žádosti odpůrkyně o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. V tomto opačném případě znemožnil Nejvyššímu správnímu soudu, a Nejvyšší správní soud s tím souhlasil, vůbec rozhodnout. Tak stěžovateli i marně uplynula možnost, aby po neustanovení zástupce z řad advokátů požádal o určení advokáta podle ust. § 18 odst. 2 zákona o advokacii pobočku České advokátní komory v Brně, když při přezkoumání podmínek pro přiznání práva na určení advokáta Českou advokátní komorou je nepochybné, že základní podmínkou pro určení advokáta k poskytnutí (třeba i bezplatné anebo za sníženou odměnu poskytnuté) právní služby je nesplnění podmínek pro ustanovení advokáta soudem, tzv. ex – offo. Z obsahu spisu je zřejmé, že rozhodl-li krajský soud o věci samé ještě před uplynutím lhůty pro podání kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, znemožnil se stěžovateli jednak kasační přezkoumání usnesení a jednak domoci se poskytnutí právní služby v zákoně o advokacii uvedeným postupem.

Předpoklad, že krajský soud měl vyčkat s rozhodnutím o věci samé toho, zda proti usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů bude stěžovatelem podána kasační stížnost, vyplývá již z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. ledna 2010, vydaného pod č.j. 1 As 99/2009 – 87, ve kterém Nejvyšší správní soud dodal, že je povinností krajského soudu stěžovatele po nabytí právní moci tohoto rozsudku opětovně vyzvat k doplnění jeho žaloby o absentující žalobní body. Krajský soud již sice usnesením ze dne 10. listopadu 2009 vyzval stěžovatele, aby ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení tohoto usnesení odstranil vady žaloby ve smyslu ust. § 35 odst. 7 soudního řádu správního, stěžovatel však podal kasační stížnost proti rozhodnutí, kterým krajský soud zamítl jeho žádost o ustavení zástupce. Nutno také připomenout, že stěžovatel žádal o ustavení zástupce s tím, že vady žaloby odstraní soudem ustavený zástupce. Nejvyšší správní soud si je přitom vědom skutečnosti, že kasační stížnost nemá podle ust. § 107 soudního řádu správního odkladný účinek. Soudní řád správní tedy výslovně neupravuje problematiku stavění běhu lhůty pro případ, kdy žalobce podá kasační stížnost proti rozhodnutí o zamítnutí jeho žádosti o ustanovení zástupce. Z povahy věci je však zřejmé, že k zastavení běhu lhůty v takovém případě musí dojít. Jestliže judikatura Nejvyššího správního soudu dovodila, že proti rozhodnutí správního soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce soudem je kasační stížnost přípustná (viz rozsudek ze dne 30. září 2003, vydaný pod č. j. 1 Azs 5/2003 - 46), pak musí logicky následovat také závěr o stavění běhu žalobní lhůty po dobu, kdy je vedeno řízení o takové kasační stížnosti. Opačný výklad by vedl k absurdním důsledkům, kdy žalobci, který podá žádost o ustanovení advokáta s tím, že není schopen sám kvalifikovaně žalobu doplnit, by mohla uplynout lhůta k jejímu doplnění a jeho žaloba by proto musela být odmítnuta, zatímco by otázka, zda krajský soud rozhodl o uvedené žádosti v souladu se zákonem, byla předmětem sporu před Nejvyšším správním soudem. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. ledna 2005, vydaném pod č. j. 3 Azs 417/2004 - 70, v případě pochybností o výkladu určitého ustanovení procesního předpisu je vždy zapotřebí zvolit výklad šetřící práva účastníků řízení. Takový výklad musí v daném případě vést k závěru, že stěžovateli je nutno poskytnout prostor k doplnění žalobních bodů. Jinak by došlo ze strany krajského soudu k odepření spravedlnosti.

Za dané procesní situace, jak uvedeno již výše, nemohl krajský soud zaujmout stanovisko k žalobnímu návrhu dříve, nežli kasační soud rozhodl o stížnosti proti usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů a kasační soud o její důvodnosti rozhodnout měl (srov. judikatura Nejvyššího

správního soudu dovodila, že proti rozhodnutí správního soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce soudem je kasační stížnost přípustná (viz rozsudek ze dne 30. září 2003, vydaný pod č. j. 1 Azs 5/2003 - 46), pak musí logicky následovat také závěr o stavění běhu lhůty po dobu, kdy je vedeno řízení o takové kasační stížnosti). Opačný, účastníkem řízení zvolený, výklad tak vedl k důsledku, kdy stěžovateli, který podal žádost o (osvobození od soudních poplatků) a ustanovení advokáta s tím, že není schopen sám kvalifikovaně se k žalobě vyjádřit, byla proti němu směřující žaloba zamítnuta, zatímco otázka, zda krajský soud rozhodl o uvedené žádosti v souladu se zákonem, byla (sice nakrátko) předmětem sporu před Nejvyšším správním soudem, ale ten rozsouzením žalobní věci o této otázce nerozhodl. Měl přitom při posuzování poměrů vycházet zásadně ze skutečností existujících v době posuzování krajským soudem či skutečností rozhodných v budoucnu, např. potenciální náklady dokazování v řízení apod.

Nežli zcela meritorně zaujal krajský soud stanovisko k rozhodnutí o věci samé, měl – jakožto soud rozhodující ve správním soudnictví, proti jehož rozhodnutí lze podat kasační stížnost jako opravný prostředek podle vnitrostátního práva, a jakožto soud vázaný lhůtou stanovenou v ust. § 101d odst. 2 věta třetí (soud o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí rozhodne do devadesáti dnů poté, kdy návrh došel soudu), vyčkat, zda proti jeho usnesení o zamítnutí žádosti odpůrkyně o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů bude podána kasační stížnost, a byla-li podána, měl řízení o žalobě z vlastní iniciativy přerušit podle ust. § 48 odst. 2 písm. c) soudního řádu správního. Pokud Krajský soud v Českých Budějovicích v rozsudku ze dne 22. října 2014, vydaném pod č.j. 10 A 89/2014 – 143, zaujal stanovisko, že v řízení nemusí vyčkat rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o (toho času případně podané) kasační stížnosti, a s touto domněnkou vyhověl žalobnímu návrhu, pak ve vztahu k rozsudku stěžovatel uvádí, že nebyla postavena najisto důvodnost návrhu na osvobození od soudních poplatků ze všech hledisek uvedených v ust. § 36 odst. 3 soudního řádu správního a návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů ze všech hledisek uvedených v ust. § 35 odst. 8 soudního řádu správního. Tak bylo pochybeno v aplikaci procesního práva.

Vzhledem k výše uvedenému stěžovatel dospěl k závěru, že usnesením Nejvyššího správního soudu vydaným pod č.j. 3 As 220/2014 - 17 ze dne 11. prosince 2014 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu garantované v čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny. Proto se podle ust. § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu navrhuje vyhovět ústavní stížnosti a toto rozhodnutí podle ust. § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušit.

VII.

Obiter dictum, stěžovatel namítá nesprávné právní posouzení věci. Poukazuje na skutečnost, že krajským soudem použité ustanovení § 138 občanského soudního řádu obsahuje sice úpravu osvobození od soudních poplatků, podle které na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno, avšak zákon soudní řád správní v ust. § 36 odst. 3 obsahuje vlastní speciální úpravu osvobození od soudních poplatků, podle které účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nepřiznal-li krajský soud

stěžovateli osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že *při rozhodování o osvobození soud aplikuje ust. § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád*, nemůže stěžovatel souhlasit s odůvodněním tohoto rozhodnutí. Podle stěžovatele se rozhodováním podle obecného právního předpisu (občanský soudní řád) při existenci zvláštní právní úpravy (soudní řád správní) jedná o extrémní rozpor mezi provedenými skutkovými zjištěními a právními závěry.

I s ohledem na odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. ledna 2005, vydané pod č.j. 7 Azs 343/2004 – 50, které jakožto konstantní judikaturu krajský soud citoval, neshledal stěžovatel odůvodnění krajského soudu v tom smyslu, že *krajský soud tedy zkoumal poslední známou zákonnou podmínku a dospěl k závěru, že odpůrkyně nedostatek prostředků k úhradě soudního poplatku nedoložila, za opodstatněné*. V citované věci byla kasační stížnost stěžovatelky M. P. zamítnuta, když *stěžovatelka byla vyzvána k předložení soudem zasláného vyplněného formuláře potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy pro účely zjištění, zda jsou dány předpoklady pro její osvobození od soudních poplatků jako nezbytné podmínky pro rozhodnutí o ustanovení právního zástupce. Tato výzva jí byla doručena dne 1. července 2004, avšak stěžovatelka na ni do dne 3. září 2004 nereagovala*. Na projednávanou věc se krajským soudem citovaný rozsudek nevztahuje proto, že stěžovatel podrobně soudu do spisu předestřel argumenty pro přiznání osvobození od soudních poplatků, jakožto podmínku pro ustanovení zástupce z řad advokátů, kterým nebylo možné bez dalšího upřít důvodnost. Ze spisu lze zjistit, že stěžovatel navíc doslova soudu sdělil, že *bylo-li by soudu potřeba předložit ještě jakékoliv jiné dokumenty osvědčující majetkové poměry žalované, je žalovaná soudu k dispozici*. Návrh na osvobození od soudních poplatků, respektive návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů, byl zamítnut, aniž by stěžovatel byl krajským soudem, jako v jím citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu, vyzván k předložení vyplněného formuláře potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, příp. jiné takové poměry v případě samosprávného celku osvědčujícího písemnosti. Pak tedy nebylo možno bez provedení jakýchkoli úkonů ke zjištění existence podmínek pro osvobození od soudních poplatků bez dalšího o návrhu rozhodnout. Stěžovatel tak tvrdí extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a z nich vyvozenými právními závěry.

Stěžovatel konstatuje, že soud krajského stupně nepřiznal stěžovateli požadované osvobození od soudního poplatku, když dovodil, že *odpůrkyni v průběhu tohoto řízení dosud žádné výdaje či náklady nevznikly a do budoucna lze uvažovat toliko o nákladech právního zastoupení*. Tento závěr však z citovaného stavu věci nevyplývá, neboť ten pojednává o stěžovateli, který po rozhodnutí asistentkou předsedy senátu o výzvě, aby se ve lhůtě 15 dnů písemně vyjádřil (ust. § 74 odst. 1 soudního řádu správního) k žalobě, která byla k usnesení asistentky předsedkyně senátu připojena, jinými slovy ve chvíli, kdy zjistil, že je vůbec žalován, *zvážil celou věc tak, že požádal, aby byl osvobozen od soudních poplatků, když tento návrh odůvodnil (mimo jiné) skutečností, že žaloba žalobkyně čítá padesát devět stran právního textu a stěžovatel toho času neměl takové finanční prostředky, aby byl schopen hradit právní pomoc zástupce z řad advokátů*. Stěžovatel rozlišoval i mezi ustanovením zástupce z řad advokátů a osvobozením od soudních poplatků a tvrdil, že *nemá finanční prostředky k úhradě soudních poplatků a že se domnívá, že splňuje veškeré zákonné předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů se specializací na správní soudnictví*. Pak tedy není možno nepřiznání osvobození od soudních poplatků odůvodňovat tím, že *odpůrkyni v průběhu tohoto řízení dosud žádné výdaje či náklady nevznikly, když tak krajský soud určitý okruh účastníků (ty účastníky, kteří se na soud obrátí s návrhem na přiznání jim osvobození od soudních poplatků bezprostředně poté, co se*

dozvědí to, že jsou jiným žalování) předem z možnosti přiznat osvobození od soudního poplatku vyloučil. Pak tedy by byli obdobně exkomunikováni z dobrodiní poskytovaného ust. § 36 odst. 3 soudního řádu správního všichni ti účastníci, kteří se na soud s návrhem na přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů obrátí ještě před zahájením vlastního řízení, tedy před podáním žaloby (u krajských soudů zapisováno pod spisovou značkou Na, u okresních soudů pod spisovou značkou Nc), když je nepochybné, že jim dosud žádné výdaje či náklady nevznikly; zkoumání poměrů (budoucího) účastníka však směřuje stejně tak do jeho sociální sféry. Předmětný spor je složité povahy, stěžovatel prokázal náležitou neschopnost bránit svá práva a bylo tedy zapotřebí ustanovit mu zástupce.

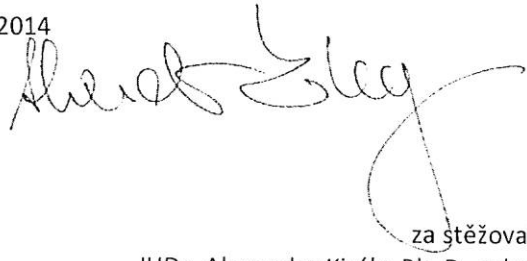
Soud neuvážil, že *do budoucna lze uvažovat* nikoliv *toliko o nákladech právního zastoupení*. Zkoumat bylo třeba i otázku, zda nejde uvažovat o tom, že je-li Město Jistebnice účastníkem soudně správního řízení, mohl soud uložit povinnost složit zálohu na náklady důkazu i jemu. Soud totiž může uložit účastníku, u něhož není přiznáno osvobození od soudních poplatků, aby složil zálohu na náklady důkazu, který navrhl nebo který nařídil soud o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu. Stěžovatel namítá, že u něj byly dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle hledisek uvedených v ust. § 36 odst. 3 soudního řádu správního, když jeho argumentace se předkládá i v té šíři, že osvobození od soudních poplatků by pokrývalo i poplatky za pořizování kopií soudního spisu při nahlížení do něj. Uvedené odůvodnění není důvodné tak, že bylo možné *uvažovat toliko o nákladech právního zastoupení*. Krajský soud se dle názoru stěžovatele ve svém rozhodnutí nevěnoval podrobně této situaci, účastník řízení přezkum odmítl.

Ius est ars boni et aequi, v řízení, které je ze zákona osvobozeno od soudních poplatků, lze účastníku přiznat osvobození od soudních poplatků, žádá-li současně o ustanovení zástupce (shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2014, vydané pod sp. zn. 30 Cdo 2808/2013). Z ust. § 35 odst. 8 soudního řádu správního je zřejmé, že předpoklad osvobození od soudních poplatků jako podmínka pro ustanovení zástupce stěžovateli soudem není naplněna již tím, že stěžovateli žádné výdaje či náklady nevznikly anebo tím, že jde o řízení na jeho straně zpravidla neobsahující poplatkovou povinnost. Rozhodnutí vykazují prvky libovůle.

Stěžovatel nad rámec nosných důvodů této ústavní stížnosti argumentuje i tím, že každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení jak stanoví čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel uvádí, že dle jeho závěru ve svém podání uvedl jasně a přesně, že *vyjádřením napadne argumentaci žalobních námitek k opatření obecné povahy v celém rozsahu, když uvedené odůvodní po přiznání osvobození od soudních poplatků v následujícím podání s jednotlivými body svého vyjádření a závěrečným vyjadřovacím návrhem*. Tedy poukázal-li v této souvislosti krajský soud na rozsáhlé vyjádření stěžovatele k návrhu na zrušení opatření obecné povahy, které obsahově splňuje veškeré náležitosti a představuje způsobilé a řádné vyjádření k předmětnému návrhu, pak si je stěžovatel vědom, že z důvodu procesní opatrnosti (a korektnosti) předložil soudu nepravňi črtu *vyjádření k návrhu Jany Maděrové na zrušení opatření obecné povahy, kterým se vydává územní plán města Jistebnice schválený usnesením zastupitelstva č. 99 ze dne 23. června 2011*, avšak s vědomím, že ji hodlá po rozhodnutí o jeho návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů opravovat a doplňovat, což již při jejím podání prohlašoval. Domnívá se stěžovatel, že jen osoba práva znalá může vyhovět požadavkům soudu a veškerou tehdejší soudem poskytnutou žalobní dokumentaci přílehavě nastudovat a

skrz naskrz se k ní podrobně vyjádřit. Uvedené měl pomoci stěžovateli bez průtahů učinit soudem ustanovený zástupce z řad advokátů, navíc specializující se na problematiku soudně správního práva. Libovůle rozhodnutí krajského soudu spočívá v tom, že nijak nereflektovalo tříroční dobu, která uplynula mezi vydáním územního plánu a podáním správní žaloby na jeho zrušení, ani rozsáhlost a odbornost této žaloby směřující vůči neveliké, právně nevybavené, obci.

V Ostravě – Porubě dne 13. února 2014

za stěžovatele
JUDr. Alexander Király, Ph. D., advokát